

УДК 005.934

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Лук'янчикова Анна Сергіївна, аспірант Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація: розглянуто складові системи економічної безпеки підприємства, проаналізовано підходи щодо визначення механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, запропоновано власне визначення цього поняття.

Ключові слова: механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, об'єкти економічної безпеки, система економічної безпеки підприємства, суб'єкти економічної безпеки.

В сучасних умовах господарювання економічна безпека підприємства досягається не лише за рахунок забезпечення поточної та потенційної результативності діяльності, постає необхідність в організації дієвої системи економічної безпеки підприємства, яка має бути створена з урахуванням специфіки діяльності підприємства та усіх факторів впливу.

Система економічної безпеки підприємства є сукупністю залучених до процесів забезпечення економічної безпеки суб'єктів і об'єктів безпеки, що взаємодіють та пов'язані у часі та просторі певними способами соціально-економічної взаємодії, які зумовлені соціально-економічним статусом, цілями та функціями суб'єктів безпеки підприємства [12]. Метою системи економічної безпеки підприємства є гарантування стабільного функціонування, ефективності діяльності, сталого розвитку та досягнення цілей підприємства.

Складовими елементами системи економічної безпеки підприємства є суб'єкти (підрозділи, служби, органи, установи, міністерства та відомства, які

безпосередньо задіяні у забезпеченні економічної безпеки підприємства) і об'єкти (все те, на що спрямовано діяльність щодо її забезпечення: інформація, майно, ресурси, персонал, керівники, акціонери, власники, сукупність майнових і немайнових прав та економічних інтересів підприємства, зміна стану яких визначає рівень його економічної безпеки) безпеки та механізм її забезпечення.

Щодо визначення механізму забезпечення економічної безпеки в науковій літературі існують розбіжності. Більшість науковців ототожнює поняття «механізм забезпечення економічної безпеки», «механізм формування економічної безпеки» та «механізм управління економічною безпекою», пояснюючи це тим, що призначення «механізму управління» на підприємстві і полягає в тому, щоб забезпечити економічну безпеку, тобто, результат управління не можна розглядати окремо від системи впливу суб'єкту на об'єкт з метою створення умов гарантування захисту від небезпеки [6]. В сучасній економічній теорії сформувалося декілька підходів до визначення сутності та ємності поняття «механізм забезпечення економічної безпеки підприємства». Розглянемо основні з них. Донець Л.І. визначає даний механізм як набір засобів, організація їх використання і контролю для досягнення високого рівня економічної безпеки підприємства [5]. На думку Левковець Н.П. механізм забезпечення економічної безпеки підприємства є сукупністю нормативно-правових актів, методів, заходів, завдяки яким відбувається дія суб'єкта на об'єкт для створення безпеки та протидії загрозам [10]. Шевченко І.Л. визначає механізм забезпечення економічної безпеки

підприємства як набір засобів і методів, що, в поєднанні з системою управління та контролю, забезпечують її високий рівень [14]. На думку Гончаренко Л.П. механізм забезпечення економічної безпеки є ефективним використанням корпоративних ресурсів (капітал, персонал, інформацію, технології, техніку та ресурс прав) підприємства для забезпечення його економічної безпеки [4]. Міщенко С.П. трактує механізм формування економічної безпеки підприємства як взаємопов'язану сукупність структур, засобів, методів і заходів, які формують безпеку бізнесу [11]. Доповненням є визначення Коробчинського О.Л., який трактує механізм управління економічною безпекою як комплекс управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних та інших засобів щодо захисту бізнесу від втрат [9]. Козаченко Г.В. розглядає механізм забезпечення економічної безпеки з урахуваннями галузевих особливостей підприємства та визначає його як сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових, мотиваційних шляхів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого забезпечується одержання необхідного обсягу прибутку для перебування в стані економічної безпеки [7]. На думку Васильціва Т.Г. механізм забезпечення економічної безпеки підприємства є невід'ємним елементом системи його безпеки, базується на завданнях і принципах безпеки, передбачає системну сукупність методів, інструментів та конкретних заходів реалізації політики гарантування безпеки [2]. Герасимчук З.В. та Вавдіюк Н.С. визначають механізм забезпечення економічної безпеки як послідовність дій її суб'єктів і комплекс використовуваних ними функцій, принципів, методів та інструментів з метою реалізації концепції, стратегії та цільових комплексних програм забезпечення економічної безпеки [3]. Коковський Л.О. розглядає механізм забезпечення економічної безпеки як сукупність методів (економічних, соціально-економічних,

організаційних тощо) та інструментів (цільові програми, діагностика) для забезпечення реалізації стратегії економічної безпеки. Автор зазначає, що організаційну систему механізму забезпечення економічної безпеки утворюють органи законодавчої, виконавчої і судової влади, економічні агенти, громадські організації й об'єднання, а також законодавство, яке регламентує відносини в сфері безпеки [8]. На думку Амеліницької О.В. механізмом управління в складі системи управління є сукупність методів, принципів, форм, способів, важелів, заходів, пов'язаних із процесом їх взаємодії, в свою чергу система управління є сукупністю механізмів, необхідних для реалізації цілей управління [1]. Пойда-Носик Н.Н. розмежовує поняття «забезпечення економічної безпеки» та «управління економічною безпекою». Він розглядає «механізм управління» як спосіб впливу суб'єкту на об'єкт за допомогою різних засобів, а «механізм забезпечення» – сукупність заходів щодо створення надійних умов гарантування захисту від небезпеки [13].

На основі проведеного теоретико-методологічного аналізу запропоновано визначати механізм забезпечення економічної безпеки як складову системи економічної безпеки підприємства, що являє собою сукупність стратегії, методів та заходів, реалізація яких дозволяє досягнути цільового рівня економічної безпеки підприємства. Найважливішими функціями механізму забезпечення економічної безпеки є наступні: оцінювання, прогнозування та планування рівня економічної безпеки; визначення та прогнозування факторів економічної безпеки; формування ресурсного потенціалу, необхідного для забезпечення економічної безпеки підприємства; розробка та реалізація методів забезпечення економічної безпеки підприємства.

Список використаної літератури

1. Амеліницька О.В. Управління виробничо-господарською діяльністю локальних електричних мереж : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Олена

Володимирівна Амеліницька; [Донец. нац. ун-т]. – Донецьк, 2008. – 20 с.

2. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркавчук – Львів: ЛКА, 2012. – 386 с.

3. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія / З.В. Герасимчук, Н.С. Вавдіук. – Луцьк :Надстир'я, 2006. – 244 с.

4. Гончаренко Л.П. Управление безопасностью: учебное пособие / Л.П. Гончаренко, Е.С. Куценко – М.: Кнорус, 2005. – 272 с.

5. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.

6. Каламбет С.В. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі / С.В. Каламбет, В.А. Воропай // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 2. - С. 106-113.

7. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280 с.

8. Коковський Л.О. Географічний вимір економічної безпеки України : автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Лю-бомир Олексійович Коковський; [Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка]. – К., 2008. – 18 с.

9. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №4(94). – С. 41-45.

10. Левковець Н.П. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємства / Н.П. Левковець // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – 2008. – № 5. – С. 333-336.

11. Міщенко С.Г. Економіко-статистичний аналіз факторів економічної безпеки регіону / С.Г. Міщенко // Вестник Донецького університету. Серія В. Економіка и право. – 1999. – № 1. – С. 70-76.

12. Овчаренко Є.І. Система економічної безпеки підприємства: ознаки та принципи Функціонування / Є.І. Овчаренко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2012. – № 24(II). – С. 133-143.

13. Пойда-Носик Н.Н. Сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва та її роль в забезпеченні національної економічної безпеки / Н.Н. Пойда-Носик // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 340-342.

14. Шевченко І.Л. Особливості формування механізму забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств / І.Л. Шевченко // Стратегія економічного розвитку України. – 2009. – № 24–25. – С. 128-134.

Автори

Лук'янчикова Анна Сергіївна,

аспірант Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця, (lukyan4ikova.a.s@mail.ru).

Тези доповіді надійшли 05 лютого 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.